

ЗМІСТ

ВСТУП	2
ПРАВО НА ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ, ІНШІ ПІЛЬГИ ТА ГАРАНТІЇ ..	3
- ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
- ДОПОМОГА НА ДІТЕЙ ОДИНОКИМ МАТЕРЯМ	5
- ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ ДОПОМОГИ	6
- ВІДПУСТКИ	8
- ІНШІ ПІЛЬГИ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	13
- ТИМЧАСОВА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДІТЯМ, БАТЬКИ ЯКИХ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ, НЕ МАЮТЬ МОЖЛИВОСТІ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ АБО МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ЇХ НЕВІДОМЕ	14
- ПЕНСІЇ ПО ВТРАТІ ГОДУВАЛЬНИКА	15
- ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ	17
ПСИХОЛОГІЧНІ ПОРАДИ МАТЕРЯМ, ЯКІ САМІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ	19
- РАДІТИ ЖИТТЮ	19
- ЦЕ ДУЖЕ ВАЖЛИВО, ЗНАТИ - ЯКА САМЕ НАША ДИТИНА	22
РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ЖІНОК, ЯКІ САМІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40

ВСТУП

В останні десятиліття кількість неповних сімей збільшується у всьому світі. Сьогодні розпадається кожен другий шлюб, усе більше жінок народжують дитину без чоловіка.

За деякими даними в Чернігівській області проживають більше 100 тис. жінок – одиноких матерів, вдів та розлучених. Тільки за 2009 рік в області зареєстровано біля 3300 розлучень внаслідок чого більше 2000 дітей залишились у неповних сім'ях. В Чернігівській області спостерігається один з найвищих показників смертності чоловіків працездатного віку – як наслідок залишаються вдови з дітьми.

Найбільш злободенною проблемою одиноких матерів, вдів та розлучених жінок є не тільки матеріальні нестатки а й психологічна невпевненість і глибинний страх перед завтрашнім днем, особливо на першому етапі життєвого періоду, коли жінка залишається сама з дітьми.

Велике напруження, побоювання, переживання, низька самооцінка, невпевненість у собі, почуття самотності, "покинутої" або "я ні кому не потрібна" – всі ці почуття присутні у жінок в кризових ситуаціях. Таким жінкам необхідна своєчасна та професійна правова, психологічна, освітня, консультаційна допомога з боку органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій.

Виховання дитини - це, безумовно, велика відповідальність, і тому громада не може обходити увагою жінок, які наважилися народити дитину, покладаючись лише на себе, або обставини склалися так, що чоловік пішов з сім'ї або батько помер.

Як же діяти сучасній матері, яка виховує дитину одна, без чоловіка, в умовах, коли розраховувати можна лише на свої сили? Запропонований посібник спрямовано на психологічну, юридичну та освітню допомогу жінкам, які самі виховують дітей.

ПРАВО НА ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Більшість одиноких матерів можна віднести до категорії осіб, які потребують матеріальної допомоги. І це очевидно, оскільки дохід неповної сім'ї складає лише заробітна плата матері. Проте поняття "одинокa мати" визначається чинним законодавством України по-різному й застосовується залежно від того, на які правовідносини поширюється.

В Україні права одиноких матерів захищені Законами України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21.11.92 р. № 2811-XII (у редакції Закону України від 04.07.2002 р. № 49-IV, зі змінами та доповненнями, за текстом – Закон № 2811-XII), «Про відпустки» від 15.11.96 р. № 504/96-ВР (зі змінами та доповненнями, за текстом – Закон № 504/96-ВР) та іншими нормативно-правовими актами.

У постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 06.11.92 р. № 9 (за текстом – постанова № 9) визначається поняття одинокої матері, згідно з яким одинокою матір'ю слід вважати жінку, яка не перебуває у шлюбі та у свідоцтві про народження дитини якої відсутній запис про батька дитини або запис про батька зроблено у встановленому порядку за вказівкою матері; вдову; іншу жінку, яка виховує та утримує дитину сама.

Відповідно до Закону № 504/96-ВР одинока мати (п. 5 частини дванадцятої ст. 10) – це матір, яка виховує дитину без батька. Отже, участь батька або інших осіб в утриманні дитини не позбавляє матері статусу одинокої. Це визначення застосовується лише для надання пільг і гарантій, встановлених трудовим законодавством щодо відпусток.

Згідно зі ст. 3 Закону № 2811-XII одиноким матерям призначається державна допомога. Крім того, вони мають право на щорічні додаткові оплачувані відпустки згідно зі ст. 19 Закону № 504/96-ВР.

Часто жінки звертаються з такими запитаннями:

- чи вважається розлучена жінка, що виховує дитину без батька, одинокою матір'ю;
- чи має вона право на допомогу від держави як одинока мати;
- чи має вона право на додаткову відпустку і якщо так, то якої тривалості;
- які інші пільги та гарантії має одинока мати в нашій державі.

Розглянемо ці питання детальніше.

Як зазначалось вище, поняття **одинокі матері** визначено у постанові № 9, згідно з якою для визнання іншої жінки одинокою матір'ю необхідні дві ознаки: вона і виховує, і утримує дитину сама.

Після набрання чинності Законом № 504/96-ВР поняття одинокої матері не повинно застосовуватися, оскільки п. 5 частини дванадцятої

ст. 10 цього Закону дає визначення саодинокї матерї як такої, яка виховує дитину без батька. Отже, участь батька або інших осіб в утриманні дитини не позбавляє матерї статусу саодинокї.

Відповідно до зазначеного до категорії саодинокї матерї належать: жінка, яка не перебуває у шлюбї та у свїдоцтві про народження дитини якої відсутній запис про батька дитини або запис про батька зроблено у встановленому порядку за вказівкою матерї; вдова; жінка, яка виховує дитину без батька (в тому числі розлучена жінка, яка виховує дитину без батька, незважаючи на факт отримання алїментів, і жінка, яка вийшла замїж, але її дитина новим чоловіком не усиновлена).

Таке визначення терміна «саодинокка мати» застосовується лише для надання пїльг і гарантїй, установлених трудовим законодавством щодо відпусток.

Батько лише у тому разї може бути визнаний таким, що бере участь у вихованні дитини, якщо він проживає разом з дитиною або є інші докази щоденної участї батька у вихованні дитини.

Для підтвердження факту, що батько не бере участї у вихованні дитини, можуть бути пред'явлені, наприклад, довідка з ЖЕКу про реєстрацію особи за місцем проживання, рішення органів опїки та піклування або суду щодо виховання дитини батьком тощо.

Згідно зі ст. 157 Сїмейного кодексу України від 10.01.2002 р. № 2947-III питання виховання дитини вирішується батьками спільно. Той із батьків, хто проживає окремо від дитини, зобов'язаний брати участь у її вихованні й має право на особисте спілкування з нею. Батьки мають право укласти договір щодо здійснення батьківських прав і виконання обов'язків тим із них, хто проживає окремо від дитини.

Статтею 158 цього Кодексу передбачено, що за заявою матерї, батька дитини орган опїки та піклування визначає способи участї у вихованні дитини та спілкування з нею того з батьків, хто проживає окремо від неї. Рішення про це орган опїки та піклування приймає на підставі вивчення умов життя батьків, їхнього ставлення до дитини, інших обставин, що мають істотне значення.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. № 2402-III (зі змінами та доповненнями) та ст. 2 Закону № 2811-XII дитина – це особа віком до 18 років (до повноліття), якщо згідно із законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше.

ДОПОМОГА НА ДІТЕЙ ОДИНОКИМ МАТЕРЯМ

Відповідно до ст. 3 Закону № 2811-XII призначається, зокрема, такий вид державної допомоги сім'ям з дітьми, як **допомога на дітей одиниоким матерям**.

Відповідно до ст. 18¹ Закону № 2811-XII право на допомогу на дітей мають одиниокі матері (які не перебувають у шлюбі), одиниокі усиновителі, якщо у свідоцтві про народження дитини (рішенні про усиновлення дитини) відсутній запис про батька (матір) або запис про батька (матір) проведено в установленому порядку державним органом реєстрації актів цивільного стану за вказівкою матері (батька, усиновителя) дитини.

Право на допомогу на дітей одиниоким матерям мають вдова та вдівець з дітьми, мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, якщо шлюб між ними було розірвано до дня смерті, які не одержують на них пенсію в разі втрати годувальника або соціальну пенсію.

Якщо одиниока мати (вдова, вдівець), мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, якщо шлюб між ними було розірвано до дня смерті, уклала шлюб, за нею зберігається право на одержання допомоги на дітей, які народилися до шлюбу, за умови, що ці діти не були усиновлені чоловіком (дружиною).

Жінка, яка має дітей від особи, з якою вона не перебувала і не перебуває в зареєстрованому шлюбі, але з якою вона веде спільне господарство, разом проживає і виховує дітей, права на одержання допомоги, встановленої на дітей одиниоким матерям, не має. При реєстрації цієї жінкою шлюбу з особою, яка є батьком її дітей, допомога на дітей, народжених від цієї особи, не призначається.

Допомога на дітей одиниоким матерям не призначається у разі перебування дитини на повному державному утриманні.

Якщо дитина, яка перебуває на утриманні в інтернатному закладі за рахунок держави, під час літніх канікул перебуває вдома, зазначена допомога призначається за повні місяці перебування дитини вдома на підставі довідки навчального закладу про те, що дитина в цей час не перебувала на утриманні в інтернатному закладі за рахунок держави.

Допомога на дітей одиниоким матерям призначається незалежно від одержання на дітей інших видів допомоги.

Допомога на дітей одиниоким матерям надається у розмірі, що дорівнює:

різниці між 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 30 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку – одиниоким матерям, одиниоким усиновителям (вдовам, вдівцям), які мають дітей віком до 18 років (якщо діти навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних

зкладах I – IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, – до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років).

Середньомісячний сукупний дохід сім'ї визначається згідно з Методикою обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги на підставі довідки про доходи і декларації про доходи та майновий стан осіб, що звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги. До складу сім'ї особи, що звертається за призначенням зазначеної допомоги, включаються чоловік (дружина); рідні, усиновлені та підопічні діти віком до 18 років, а також діти віком до 23 років, які навчаються за денною формою у вищих навчальних закладах I – IV рівня акредитації та професійно-технічних навчальних закладах і не мають власних сімей незалежно від місця проживання або реєстрації; неодружені повнолітні діти, які визнані інвалідами дитинства I та II груп або інвалідами I групи і проживають разом з батьками; непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які проживають разом з ними і перебувають на їх утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів; жінка та чоловік, які проживають однією сім'єю, не перебувають у шлюбі, але мають спільних дітей.

Зазначена допомога призначається на кожну дитину.

Розмір допомоги перераховується з дня досягнення дитиною відповідного віку без звернення одержувача допомоги до органу праці та соціального захисту населення.

ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ ДОПОМОГИ

Для призначення допомоги на дітей одиноким матерям до органу праці та соціального захисту населення подаються такі документи:

- заява про призначення допомоги, що складається за формою, затвердженою Мінпраці та соціальної політики України;
- довідка державного органу реєстрації актів цивільного стану про підстави внесення до книги реєстрації народжень відомостей про батька дитини;
- копія свідоцтва про народження дитини;
- довідка про проживання дитини з матір'ю, видана за місцем проживання сім'ї.

У разі неможливості одержати таку довідку орган праці та соціального захисту населення здійснює обстеження сім'ї за місцем проживання і складає акт із зазначенням факту проживання дитини з матір'ю. У разі коли дитина навчається за межами населеного пункту, в якому проживає мати, і не перебуває на повному державному утриманні, замість довідки про проживання дитини з матір'ю подається довідка з

місця проживання матері та довідка з місця проживання (навчання) дитини.

Усиновителі подають також копію рішення про усиновлення.

Вдови та вдівці подають копію свідоцтва про смерть одного з подружжя та довідку про те, що вони не одержують на дітей пенсію в разі втрати годувальника або соціальну пенсію.

Мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, якщо шлюб між ними було розірвано до дня смерті, які не одержують на них пенсію в разі втрати годувальника або соціальну пенсію, подають також копію свідоцтва про розірвання шлюбу, копію свідоцтва про смерть одного з батьків та довідку про те, що вони не одержують на дітей зазначені пенсії.

Якщо одинока мати народила дитину за межами України і не може подати документ, який підтверджує факт, що вона є одинокою матір'ю, рішення про призначення їй допомоги на дитину приймається органом праці та соціального захисту населення на підставі обстеження матеріально-побутових умов сім'ї і документа про народження дитини, легалізованого в установленому порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України.

Якщо діти навчаються за денною формою у вищих навчальних закладах I – IV рівня акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, виплата допомоги на дітей одиноким матерям продовжується на підставі довідки навчального закладу до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років.

Допомога на дітей одиноким матерям призначається з місяця, в якому було подано заяву з усіма необхідними документами, та виплачується щомісяця по місяць досягнення дитиною 18-річного віку (якщо діти навчаються за денною формою у вищих навчальних закладах I – IV рівня акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, – до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років) включно.

Виплата допомоги в розмірі, що перевищує мінімальний, здійснюється протягом шести календарних місяців. Якщо особа, якій призначено допомогу, після закінчення зазначеного строку не підтвердила право на призначення допомоги у розмірі, що перевищує мінімальний, допомога виплачується у мінімальному розмірі.

Допомога на дітей одиноким матерям призначається органами праці та соціального захисту населення за місцем їх проживання. Допомога може бути призначена за місцем фактичного проживання за умови подання довідки про неодержання зазначеної допомоги в органі праці та соціального захисту населення за місцем реєстрації.

ВІДПУСТКИ

Закон України «Про відпустки» від 15.11.96 р. № 504/96-ВР, зокрема, передбачає:

Ст. 10. Порядок надання щорічних відпусток

Щорічні відпустки повної тривалості до настання шестимісячного терміну безперервної роботи у перший рік роботи на даному підприємстві за бажанням працівника надаються:

- жінкам – перед відпусткою у зв'язку з вагітністю та пологами або біля неї, а також жінкам, які мають двох і більше дітей віком до 15 років або дитину-інваліда;

- працівникам, діти яких у віці до 18 років вступають до навчальних закладів, розташованих в іншій місцевості, за їхнім бажанням надається щорічна відпустка або її частина (не менш як 12 календарних днів) для супроводження дитини до місця розташування навчального закладу та у зворотному напрямі.

За наявності двох або більше дітей зазначеного віку така відпустка надається окремо для супроводження кожної дитини.

Черговість надання відпусток визначається графіками які затверджуються власником або уповноваженим ним органом за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом, і доводиться до відома всіх працівників.

При складанні графіків урахуються інтереси виробництва, особисті інтереси працівників та можливості для їх відпочинку. Конкретний період надання щорічних відпусток у межах, установлених графіком, узгоджується між працівником і власником або уповноваженим ним органом, який зобов'язаний письмово повідомити працівника про дату початку відпустки не пізніш як за два тижні до встановленого графіком терміну.

Щорічні відпустки за бажанням працівника в зручний для нього час надаються:

- особам віком до вісімнадцяти років;

- жінкам перед відпусткою у зв'язку з вагітністю та пологами або після неї жінкам, які мають двох і більше дітей віком до 15 років або дитину-інваліда;

- одинокій матері (батьку), які виховують дитину без батька (матері);

- опікунам, піклувальникам або іншим самотнім особам, які фактично виховують одного або більше дітей віком до 15 років за відсутності батьків;

- педагогічним, науковим, науково-педагогічним працівникам, спеціалістам навчальних закладів щорічні відпустки повної тривалості

у перший та наступні робочі роки надаються у період літніх канікул незалежно від часу прийняття їх на роботу.

Ст.11 Перенесення щорічної відпустки

Щорічна відпустка на вимогу працівника повинна бути перенесена на інший період у разі:

- настання строку відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами;
- збігу щорічної відпустки з відпусткою у зв'язку з навчанням.

Ст. 12 Поділ щорічної відпустки

Щорічну відпустку на прохання працівника може бути поділено на частини будь-якої тривалості за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менше 14 календарних днів.

Ст. 25 Відпустка без збереження заробітної плати, що надається в обов'язковому порядку

- матері, що має двох і більше дітей віком до 15 років або дитину-інваліда, - тривалістю до 14 календарних днів щорічно;

- матері в разі якщо дитина потребує домашнього догляду, - тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку, а в разі якщо дитина хвора на цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), - не більш як до досягнення дитиною шістнадцятирічного віку;

- працівникам, допущеним до вступних іспитів у вищі навчальні заклади, - тривалістю 15 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місцезнаходження навчального закладу та назад;

- працівникам, діти яких у віці до 18 років вступають до навчальних закладів, розташованих в іншій місцевості, - тривалістю 12 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місцезнаходження навчального закладу та у зворотному напрямі.

За наявності двох або більше дітей зазначеного віку така відпустка надається окремо для супроводження кожної дитини

Ст. 26 Відпустка без збереження заробітної плати за згодою сторін

За сімейними обставинами та з інших причин працівнику може надаватися відпустка без збереження заробітної плати на термін, обумовлений угодою між працівником та власником або уповноваженим ним органом, але не більше 15 календарних днів на рік.

Додаткові відпустки працівникам, які мають дітей

Відповідно до ст. 182¹ Кодексу законів про працю України від 10.12.71 р.(за текстом – КЗпП) та ст. 19 Закону № 504/96-ВР жінці, яка

працює і має двох або більше дітей віком до 15 років, або дитину-інваліда, або яка усиновила дитину, одинокій матері, батьку, який виховує дитину без матері (у тому числі й у разі тривалого перебування матері в лікувальному закладі), а також особі, яка взяла дитину під опіку, чи одному із прийомних батьків надається щорічно додаткова оплачувана відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування святкових і неробочих днів (стаття 73 Кодексу законів про працю України). При цьому за наявності декількох підстав для надання такої відпустки її загальна тривалість не може перевищувати 17 календарних днів.

Додаткові відпустки працівникам, які мають дітей, надаються понад щорічні відпустки, передбачені статтями 6–8 Закону № 504/96-ВР, а також понад щорічні відпустки, установлені іншими законами та нормативно-правовими актами, і переносяться на інший період або продовжуються у визначеному порядку (частина шоста ст. 20 Закону № 504/96-ВР).

Якщо працівник із будь-яких причин не скористався своїм правом на таку відпустку в році досягнення дитиною певного віку або ж за кілька попередніх років, він має право використати її, а у разі звільнення незалежно від підстав йому має бути виплачено компенсацію за всі невикористані дні відпусток. Чинним законодавством не передбачено строк давності, після якого втрачається право на додаткову відпустку працівникам, які мають дітей.

Відповідно до зазначеного підставами для надання відпустки за ст. 19 Закону № 504/96-ВР слід вважати наявність:

- двох або більше дітей віком до 15 років;
- дитини-інваліда;
- усиновленої дитини;
- дитини під опікою;
- дитини в одинокій матері;
- наявність у батька дитини, яку він виховує без матері.

У разі коли підстави збігаються, може бути застосовано лише одну з них. Тобто конкретна дитина може бути врахована лише за однією з перелічених підстав.

Якщо одинока мати має одну дитину, їй надається така відпустка за однією підставою (10 календарних днів).

Наявність у одинокій матері двох дітей, з яких одна дитина – інвалід, дає право на цю відпустку за двома підставами (17 календарних днів).

Соціальні відпустки

Соціальні відпустки надаються відповідно до статей 17, 18, 19, 20 Закону України „Про відпустки” та ст. 179-182-1, Кодексу Законів про працю України.

Відповідно до статті 179 КЗпП України надається оплачувана відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, на підставі медичного висновку, тривалістю:

- до пологів - 70 календарних днів;
- після пологів - 56 календарних днів (70 календарних днів у разі народження двох і більше дітей та у разі ускладнення пологів), починаючи з дня пологів.

Після закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами за бажанням жінки їй надається відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку з виплатою за ці періоди допомоги по державному соціальному страхуванню.

До досягнення дитиною шестирічного віку жінці надається відпустка без збереження заробітної плати, якщо дитина має потребу в домашньому догляді, тривалістю визначеною в медичному висновку.

Відпустки:

- для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;
- частково оплачувана відпустка та відпустка без збереження заробітної плати для догляду за дитиною більшої тривалості;
- відпустка без збереження заробітної плати до досягнення дитиною шестирічного віку, тривалістю визначеною медичним висновком,

можуть бути використані повністю або частинами також батьком дитини, бабою, дідом чи іншими родичами, які фактично доглядають за дитиною, або особою, яка усиновила чи взяла під опіку дитину.

За бажанням жінки або осіб, зазначених вище, у період перебування їх у відпустці для догляду за дитиною вони можуть працювати на умовах неповного робочого часу або вдома. При цьому за ними зберігається право на одержання допомоги в період відпустки для догляду за дитиною.

Робота на умовах неповного робочого часу в період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку

Згідно зі статтею 179 КЗпП та статтею 18 Закону України „Про відпустки” за бажанням матері дитини (іншої працюючої особи, яка фактично доглядає за дитиною) під час відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку вона може працювати на умовах неповного робочого часу або вдома, Водночас за нею зберігається право на одержання допомоги по догляді за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Статтею 56 КЗпП передбачено, що на прохання вагітної жінки, жінки, яка має дитину віком до 14 років або дитину-інвалід а, у т. ч. таку, що перебуває під її опікуванням, або жінки, яка відповідно до медичного висновку доглядає за хворим членом сім'ї, керівник зобов'язаний встановити їй неповний робочий день чи неповний

робочий тиждень. Оплата праці в таких випадках провадиться пропорційно відпрацьованому часу або залежно від виробітку. Згідно із зазначеною статтею, неповний робочий час може встановлюватися за угодою між працівником і керівником як при прийнятті на роботу, так і згодом.

Неповний робочий час може встановлюватися шляхом зменшення тривалості щоденної роботи, кількості днів роботи протягом тижня чи одночасно шляхом зменшення кількості годин упродовж дня і кількості робочих днів упродовж тижня.

Відповідно до частини третьої статті 56 КЗпП робота на умовах неповного робочого часу не тягне за собою будь-яких обмежень обсягу трудових прав працівників. Тому працівник, який перебуває у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку і працює на умовах неповного робочого часу, має право на щорічну відпустку повної тривалості. Це узгоджується також зі статтею 9 Закону України „Про відпустки”, за якою до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку, зараховується час фактичної роботи (у т. ч. на умовах неповного робочого часу) протягом робочого року, за який надається відпустка.

Збереження місця роботи за особою, яка перебуває у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку

Частина третя статті 2 Закону України „Про відпустки” гарантує збереження місця роботи (посади) за працівником, який перебуває у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Збереження місця роботи (посади) на тому самому підприємстві за працівником, що перебуває у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, обумовлює строковість трудового договору для працівника, якого прийнято на період відсутності основного працівника. Дія такого строкового трудового договору припиняється не лише тоді, коли дитині, яку доглядають, виповниться три роки, а й тоді, коли особа, що доглядає за цією дитиною, виявить бажання перервати таку відпустку і стати до роботи до досягнення дитиною трирічного віку.

Якщо особа, яка перебуває у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, виявила бажання працювати на умовах неповного, робочого часу, не перериваючи відпустки, а посада її буде зайнята іншим працівником, з яким укладено строковий трудовий договір на період цієї відпустки, керівник не вправі звільняти цього працівника. Водночас за згодою керівника особа, яка доглядає за дитиною віком до трьох років, може виконувати роботу за іншою вільною посадою з урахуванням кваліфікаційних вимог за цією посадою. У разі відсутності на цей час вакантних посад керівник має право відмовити цій особі.

Після закінчення відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку особа, яка доглядала за дитиною, може повернутися на своє попереднє місце роботи (посаду), яке за нею зберігалось.

Згідно з частиною третьою статті 184 КЗпП звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (до шести - ч. 6 ст. 179 КЗпП), одиноких матерів за наявності дитини віком до 14 років або дитини-інваліда з ініціативи власника не допускається, крім випадків повної ліквідації підприємства, коли допускається звільнення з обов'язковим працевлаштуванням. Обов'язково працевлаштовують таких жінок також у разі звільнення їх після закінчення строкового трудового договору.

У разі повної ліквідації підприємства жінок, які доглядають за дитиною віком до трьох років, може бути звільнено лише за умови їхнього обов'язкового працевлаштування на інше підприємство. *Звільнення може бути проведене відповідно до пункту 5 статті 36 КЗпП - у зв'язку з переведенням працівника, за його згодою, на інше підприємство.*

ІНШІ ПІЛЬГИ В ТРУДОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Кодексом Законів про працю України передбачено:

До початку роботи за укладеним трудовим договором власник або уповноважений ним орган зобов'язаний: роз'яснити жінці права і обов'язки та поінформувати під розписку про умови праці, оплату праці, наявність на робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, та можливі наслідки їх впливу на здоров'я, права на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до чинного законодавства і колективного договору; (ст. 29 КЗпП України).

Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний за свої кошти організувати проведення попереднього (при прийнятті на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці, а також щорічного обов'язкового медичного огляду осіб віком до 21 року. (освіта, медицина, торгівля, виробництво продуктів харчування).

Стаття 184 КЗпП **забороняє відмовляти одиноким матерям** (за наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда) **у прийнятті на роботу й знижувати їм заробітну плату**. При відмові у прийнятті на роботу згаданим категоріям жінок власник або уповноважений ним орган зобов'язані повідомити причини відмови в письмовій формі. Відмову в прийнятті на роботу можна оскаржити в судовому порядку. Звільнення одиноких матерів при наявності дитини

віком до 14 років або дитини-інваліда з ініціативи власника або уповноваженого ним органу не допускається, окрім випадків повної ліквідації підприємства, установи, організації, коли допускається звільнення з обов'язковим працевлаштуванням. Обов'язкове працевлаштування таких жінок здійснюється при їх звільненні після закінчення строкового трудового договору. На період працевлаштування за ними зберігається середня заробітна плата, але не більше трьох місяців із дня закінчення строкового трудового договору.

Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт по санітарному та побутовому обслуговуванню).

Залучення жінок до робіт у нічний час не допускається, за винятком тих галузей народного господарства, де це викликається особливою необхідністю і дозволяється як тимчасовий захід.

Не допускається залучення до робіт у нічний час, до надурочних робіт і робіт у вихідні дні і направлення у відрядження вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років. (ст. 176 КЗпП України).

Жінки, що мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дітей-інвалідів, не можуть залучатись до надурочних робіт або направлятись у відрядження без їх згоди. (ст. 177 КЗпП України).

Вагітним жінкам відповідно до медичного висновку знижуються норми виробітку, норми обслуговування або вони переводяться на іншу роботу, яка є легшою і виключає вплив несприятливих виробничих факторів, із збереженням середнього заробітку за попередньою роботою.

До вирішення питання про надання вагітній жінці відповідно до медичного висновку іншої роботи, яка є легшою і виключає вплив несприятливих виробничих факторів, вона підлягає звільненню від роботи із збереженням середнього заробітку за всі пропущені внаслідок цього робочі дні за рахунок підприємства, установи, організації.

ТИМЧАСОВА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДІТЯМ, БАТЬКИ ЯКИХ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ, НЕ МАЮТЬ МОЖЛИВОСТІ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ АБО МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ЇХ НЕВІДОМЕ

Тимчасова допомога призначається у разі, коли:

- Рішення суду про стягнення аліментів з одного з батьків не виконується;
- Один з батьків перебуває під арештом, слідством, на примусовому лікуванні, у місцях позбавлення волі, якою визнано в установленому порядку недієздатним;

- Місце проживання (перебування) одного з батьків не встановлено.

Документи для призначення допомоги:

1. Паспорт (заява за формою затвердженою Мінпраці)
2. Ідентифікаційний номер
3. Копія свідоцтва про народження
4. Довідка або реєстрацію з місця проживання (перебування) дитини та одержувача.

Залежно від підстав, на яких призначається тимчасова допомога, додатково подаються такі документи:

1. *Один з батьків ухиляється від сплати аліментів і рішення суду про стягнення аліментів не виконується:*
 - Копія рішення суду (виконавчого листа) про стягнення з одного батька аліментів на дитину (завірена цим органом);
 - Довідка державної виконавчої служби про неможливість стягнення аліментів з одного з батьків дитини внаслідок ухилення від їх сплати
2. *Один з батьків не має можливості утримувати дитину (перебуває під арештом, слідством, на примусовому лікуванні, у місцях позбавлення волі, психіатричному закладі, проходить судово-медичну експертизу і визначений в установленому порядку недієздатним):*
 - Довідка відповідної установи про перебування одного з батьків під арештом, слідством, на примусовому лікуванні, у місцях позбавлення волі, визначення його в установленому порядку недієздатним.

ПЕНСІЇ ПО ВТРАТІ ГОДУВАЛЬНИКА

Пенсія у разі втрати годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по інвалідності (від 2 до 5 років - залежно від віку померлого годувальника), а в разі смерті пенсіонера або осіб, які померли (загинули) в період проходження строкової військової служби - незалежно від тривалості страхового стажу. При цьому дітям пенсія у зв'язку із втратою годувальника призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника.

Непрацездатними членами сім'ї вважаються:

- чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони є інвалідами або досягли пенсійного віку (чоловіки - 60 років, жінки - 55 років);
- діти (у т. ч. діти, які народилися упродовж 10 місяців з дня смерті годувальника) померлого годувальника, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років.

Діти, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах та професійно-технічних навчальних закладах, мають право на пенсію в разі втрати годувальника до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, та діти-сироти - до досягнення ними 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні;

- чоловік (дружина), а в разі їх відсутності - один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років.

Батьки і чоловік (дружина) померлого, які були на його утриманні, мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, якщо втратили джерело засобів до існування (факт втрати джерела засобів до існування підтверджується рішенням суду).

Пенсії у разі втрати годувальника призначаються за наявності необхідного страхового стажу на момент смерті застрахованої особи, тривалість якого визначатиметься в залежності від віку, у якому застрахована особа померла. Розміри пенсій у разі втрати годувальника обчислюватимуться у відсотках до розмірів пенсій за віком, з урахуванням до страхового стажу періоду від дня смерті застрахованої особи до дня, коли застрахована особа досягнула би загальноновстановленого пенсійного віку.

До заяви про призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника подаються документи:

- про стаж;
- довідка про заробітну плату особи;
- довідка податкової адміністрації про присвоєння ідентифікаційного номера померлому годувальнику;
- свідоцтво про народження або паспорт особи, якій призначається пенсія;
- довідка про склад сім'ї померлого годувальника та копії документів, що засвідчують родинні стосунки члена сім'ї з померлим годувальником;
- свідоцтво органу реєстрації актів громадянського стану (РАГС) про смерть годувальника або рішення суду про визнання його безвісти відсутнім;
- документи про вік померлого годувальника сім'ї при відсутності таких даних у свідоцтві про смерть чи рішенні суду про визнання годувальника безвісно відсутнім;
- довідки вищих навчальних закладів чи професійно-технічних навчальних закладів про те, що дитина навчається за денною формою навчання;
- довідка про те, що чоловік (дружина), а в разі їх відсутності - один з батьків, дід, баба, брат чи сестра померлого годувальника незалежно від

віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років;

- документи про місце проживання (реєстрації);

- документ про перебування членів сім'ї (крім дітей) на повному утриманні померлого годувальника чи одержання від померлого годувальника допомоги, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

До заяви про призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника сім'ї військовослужбовця строкової служби додається документ, одержаний від військової частини або районного (міського) військового комісаріату чи іншої військової установи, що засвідчує дату та причину смерті військовослужбовця, або документ про визнання військовослужбовця безвісно відсутнім. Якщо смерть настала після звільнення з військової служби, подаються свідоцтво РАГС про смерть годувальника, довідка військового комісаріату про проходження військової служби із зазначенням дати призову, дати і підстав звільнення з військової служби та висновок МСЕК про те, що смерть військовослужбовця пов'язана з проходженням військової служби.

Розміри пенсій у разі втрати годувальника

На одну особу - 50 відсотків пенсії за віком померлого годувальника;

На двох і більше осіб - 100 відсотків пенсії за віком померлого годувальника.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається на весь період, протягом якого член сім'ї померлого годувальника вважається непрацездатним, а членам сім'ї, які досягли пенсійного віку (55 чи 60 років), - довічно.

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ

На відміну від іншого законодавства податкове законодавство оперує терміном “самотня матір, самотній батько” (а не “одинокі”).

Відповідно до ст.6 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22.05.2003 р. № 889-IV платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отримуваного з джерел на території України від одного працедавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги у таких розмірах:

6.1.1. у розмірі, що дорівнює 50 відсоткам однієї мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, - для будь-якого платника податку;

6.1.2. у розмірі, що дорівнює 150 відсоткам суми пільги, визначеної за правилами підпункту 6.1.1 цього пункту, - для платника податку, який:

а) є **самотньою матір'ю або самотнім батьком** (опікуном, піклувальником) - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;

б) утримує дитину-інваліда - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;

Згідно з пп. 6.5.1 Закону України податкова соціальна пільга застосовується до доходу, отриманого платником податку (нарахованого на його користь) протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші заохочувальні та компенсаційні виплати або інші виплати та винагороди, відшкодування, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом, якщо його розмір не перевищує суму, яка дорівнює сумі прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженій на 1,4 й округленій до найближчих 10 грн. У 2010 р. ця сума становить 1020 грн. (869 грн. x 1,4, де 869 – це діючий прожитковий мінімум на 1 січня 2010 р.).

Таким чином, якщо у 2010 р. розмір місячної заробітної плати не перевищує 1020 грн., то платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги у розмірі, визначеному у пп. 6.1.1 п. 6.1 ст. 6 Закону № 889-IV, тобто – 434,5 грн. (“економія” на податку з доходів – 65.17 грн.). При цьому податкова соціальна пільга застосовується за місцем отримання платником податку основного доходу, визначеним у трудовій книжці, на дату набрання чинності цим Законом (на 1 січня 2004 р.) без подання заяви про застосування цієї пільги.

Водночас платник податку, який має право на застосування податкової соціальної пільги більшої, ніж передбачено пп. 6.1.1 п. 6.1 ст. 6 Закону № 889-IV, для її одержання має подати працедавцю заяву та надати підтверджуючі документи. У такому випадку більша за розміром податкова соціальна пільга застосовується з того податкового періоду (місяця), в якому подано заяву та надано підтверджуючі документи.

Одинокі матері мають право на 150 % податкової соціальної пільги у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років (пп. 6.1.2 п. 6.1 ст. 6 Закону № 889-IV) та 100 % податкової соціальної пільги на себе безпосередньо.

Таким чином, **одинокі матері мають право** на одержання 150 % податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює (657,75 грн. x кількість дітей) та ще безпосередньо на себе – 434,5 грн., але лише з того місяця, в якому було подано заяву про одержання збільшеного розміру податкової соціальної пільги та у разі неперевищення розміру заробітної плати понад 1020 грн.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПОРАДИ МАТЕРЯМ, ЯКІ САМІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ

РАДІТИ ЖИТТЮ

Кожна з нас — це частинка цілого, бо все в житті взаємопов'язане. Завдяки нашому позитивному впливу на світ виникає позитивний зворотній зв'язок: ви кидаєте у воду камінь, і на поверхні води виникають кола, які стають дедалі більшими, але за якийсь час знову сходяться до джерела свого виникнення.

Ми самі створюємо життя власними вчинками, думками, поведінкою та оцінкою події.

Успішність людини залежить від багатьох факторів, але основним підґрунтям для успіху є довіра до себе, віра у власні можливості.

Існують два способи домогтися будь якої зміни:

- ми змінюємо своїх близьких і домінуємо над ними. Врешті-решт, наші близькі нас менше люблять, та й ми самі себе перестаємо поважати;

- ми працюємо над собою за принципом: “Нічого не змінюється, крім мене самої”.

Якщо ми хочемо, щоб люди, які живуть поряд з нами, змінювалися на краще, то й самі мусимо брати в цьому участь. Ми маємо створити такі умови спілкування, за яких тим, хто нас оточує, не доводилося б захищатися від нашої “сили”.

Насамперед потрібно проїнятися непохитною вірою в себе, свої можливості, своє майбутнє. Формула самовпливу така: **Я можу, тому що я хочу!** Я твердо вирішила надати своєму життю зміст і цінність, бо я знаю, чого я хочу. Я маю сильну волю і добре вмю сконцентруватися. Мені досить повірити в себе: тоді в мені прокинуться сили, і все стане для мене легким. **Я щаслива, бо я знаю: я можу, якщо захочу!**

Чим частіше ви будете говорити це собі, тим більшого успіху досягнете. Так ми позбуваємося поганих звичок, розкриваємо свої здібності і реалізуємо їх. Ми здобуваємо духовну свободу.

Філософ Артур Шопенгауер якось сказав: “Ми рідко думаємо про те, що ми маємо, зате — завжди про те, чого нам не вистачає”.

Вміти жити означає вміти радіти життю. Другого життя в нас не буде. Тому слово “потім” — найфатальніше з усіх слів. Наші вчинки і думки — це не “чернеткові записи”. Відкладання “білого” варіанту життя на потім — страшена помилка і, на жаль, дуже поширена. Отже, живімо за Програмою цієї миті, головні пункти якої такі:

1. Я маю: здоров'я, чоловіка (свободу), дітей (батьків), собаку (кішку), дах над головою. Це і є щастя, бо багато людей не мають того, що маю я.

2. Мої близькі не завжди мене розуміють, але чи завжди я розумію їх? Чи завжди я приймаю їхню точку зору, намагаюся поглянути на речі їхніми очима? Від цієї хвилини я намагатимуся це робити.

3. Дотепер я не любила себе. Яке неподобство! Від цієї миті я починаю любити себе, як ближнього свого, — до самозабуття. Я буду відповідати собі взаємністю.

4. Я буду розвиватися інтелектуально, щоб не почувати себе неповноцінною, коли в моїй присутності вживають незнайомі слова на зразок консорціуму чи дистриб'ютора. Я перестану червоніти, коли чутиму щось про лізинг чи емітента, тому що відшукаю в словнику значення цих термінів.

5. Від цієї миті я треную своє обличчя: привчаю його до посмішки. Це буде нелегко, але я старатимуся, я витримаю. Якщо усмішка допомагає в житті, — вона буде на моєму обличчі!

6. Відтепер я намагатимуся бути люб'язною та уважною зі знайомими і, тим більше, з незнайомими людьми, оскільки вміле, професійно побудоване спілкування зміцнює мою комунікабельність.

Наперекір усьому , від цієї миті я буду радіти життю!!!

Цінуюте та любите життя. Будемо пам'ятати, що життя – це великий дар. Щоб мати задоволення від життя, навчіться ставитись до нього, керуючись принципами розумного ставлення до життя:

1. Вміння відрізнити головне від другорядного.
2. Внутрішній спокій.
3. Відчуття міри в момент впливу на подію.
4. Вміння оцінювати подію з різних боків.
5. Сприйняття дійсності такою, якою вона є, а не такою, якою людина хотіла б її бачити.
6. Спостережливість.
7. Вміння бачити перспективу.
8. Прагнення зрозуміти інших.
9. Вміння зробити для себе корисні висновки, тобто вчитися на власних помилках.

Оптимізм - запорука успіху. Потрібно навчитися сприймати речі з оптимізмом. Кожний бачить лише те, що він хоче бачити. Песиміст уявляє собі майбутнє зовсім не так, як оптиміст. Тому в однаковій ситуації такі люди будуть поводитися по-різному, реагуватимуть і діятимуть по-різному, отже, по-різному впливатимуть на ситуацію. Як відомо, оптимістичне ставлення завжди сприяє успіхові.

Принципи пробачення від Луїзи Хей

- Ми створені за образом і подобою Бога і відначально є проявом блага. У достеменному Вищому «Я» ми не можемо творити зло, а в нашому людському “его” ми можемо неправильно тлумачити і використовувати Закон.
- В кожного з нас є право вибору: ми можемо думати і діяти будь-яким способом, який самі обираємо. Інколи ми робимо не зовсім правильний і гармонійний вибір, що приводить до помилок. Але помилок не буває - є лише досвід, завдяки якому ми зростаємо.
- Ми тут, щоб вчитися і зростати духовно. Жоден життєвий досвід не є поганим, якщо ми чомусь вчимося!
- Будь-який вибір, який робить людина, є найкращим на той момент. Ми вчилися всьому через страждання, тепер давайте зробимо вибір жити в радості.
- Людська пам'ять недосконала. Наші органи чуття переобтяжені інформацією, і ми вибірково схоплюємо те, що «ближче». Ми бачимо те, що чекаємо.
- Ми всі хочемо любові. Протилежність любові – страх. Якщо, згадуючи хворобливу подію, ми відчуваємо любов або хоча б спокій замість обурення, це означає, що ми виростили духовно. Це і є дійсне пробачення!

Два ангели (притча)

За день до свого народження дитя запитало у Бога:

- Я знаю, навіщо йду в цей світ. Але що я повинен робити?

Бог відповів:

- Я дам тобі двох ангелів, яких ти вибрав ще раніше. Вони завжди будуть поряд з тобою, навіть коли ти не відчуватимеш їх присутність фізично. Вони все тобі пояснять. Кожен говоритиме те, що тобі потрібно знати, і, з'єднавши думки обох ангелів, ти зрозумієш, що потрібно робити.

- Але як я зрозумію їх, адже я не знаю їх мови?
- Ангели учитимуть тебе своїй мові. Вони охоронятимуть тебе від усіх бід, допоможуть тобі пристосуватися до свого світу, пробуджуючи твоє дійсне «Я»... При цьому пам'ятай, що саме ти їх обрав, і приймай їх, якими б вони не були! Люби їх!
- Як і коли я повинен повернутися до Тебе?
- Два твої ангели скажуть тобі все. І якщо когось не буде поруч, будь спокійний - ти просто так вибрав, щоб хтось з них був на відстані, а може, навіть в іншому вимірі...
- А як звать моїх ангелів?
- Не важливо, як їх звать, у них багато імен. Ти називатимеш їх «Мама» і «Тато».

ЦЕ ДУЖЕ ВАЖЛИВО, ЗНАТИ - ЯКА САМЕ НАША ДИТИНА

Коли дитина повинна народитися, ми фантазуємо про те, якою вона буде. Частіше за все, в наших мріях дитина складається з одних достоїнств. Якщо це хлопчик, то він високий, стрункий, красивий, розумний, сильний. Якщо ми чекаємо дівчинку, вона теж обов'язково повинна бути красивою, стрункою, лагідною. Зверніть увагу, що це — вже дорослі діти.

Молода мама, народивши сина, була дуже роздратована тим, що він приніс їй стільки неприємних клопотів. Вона казала: "Мені здавалося, що дитина буде приходити до мене ввечері і буде бажати мені на добраніч! А він!"

Це була мама, яка вже одержала вищу освіту. Але ніколи вона не замислювалася про турботи, які пов'язані з появою маленької дитини. Дитинку ще треба навчити бажати на добраніч.

Отже, дитина народилася. І виявляється, що вона не така гарна, як нам хотілося б. Дівчинка недостатньо красива. Хлопчик не такий розумний і сміливий. Але ми, не звертаючи на це ніякої уваги, продовжуємо формувати бажаний образ. Ми постійно вказуємо дитині на її недоліки, критикуємо, а іноді, навіть, ображаємо. Ми не хочемо зрозуміти: дитина ніколи не стане такою, якою ми її хотіли бачити, коли її ще не було.

Ми ніколи не досягнемо свого, якщо будемо критикувати дитину. Чи помічали ви, як реагує ваша дитина, коли ви її критикуєте? У дитини одразу псується настрій. Вона ніби-то згасає. Якщо ви звернете увагу, після критики ваша дитина ще менше хоче робити те, що ви від неї хотіли.

Згадайте, як ви самі сприймаєте критику. Як ви реагуєте. Чи подобається вам те, що вам кажуть? І головне, чи хочеться вам стати краще, коли ви почули критику? Навіть, коли вона виявилася справедливою.

А тепер, згадайте, як ви сприймаєте, коли вас хвалять. Я точно знаю, навіть тоді, коли похвала вам здається не дуже справедливою, вам хочеться і дійсно бути такими, як про вас кажуть. Якщо мені кажуть, як я гарно зробила роботу, а я знаю, що там є недоліки, мені дуже хочеться виправити ці недоліки. Щоб похвала була більш справедливою. І щоб мене схвалили ще раз. Наступну роботу я буду робити ще краще.

Придивіться до вашої дитини уважно. Що у вас за дитина. Яка вона. Які в неї достоїнства, а які недоліки.

Одного разу, я зустріла свою подругу дитинства. Вона стояла поряд зі своїми двома синами. Я подивилася на них і сказала: "Гарні діти." А вона зітхнула і сказала: "Інших немає".

У вас точно не буде інших дітей. У вас є тільки ці. Але це ваші діти. І я впевнена, що ви хочете, щоб вони вирости хорошими та щасливими людьми. Так давайте допоможемо їм в цьому. Запевняю вас, вони дуже потребують вашої допомоги.

Спробуйте таким чином подивитися на свою дитину. Придивіться до неї уважно. Побачте і зрозумійте, що їй вдається найкраще. Це саме ті якості, які відрізняють вашу дитину від інших, роблять її особливою, не схожою на інших, їх треба помічати, підтримувати, заохочувати, ними пишатися.

Крім того, у вашої дитини обов'язково є якості, що розвинені посередньо, їх ніби-то не помітно. Про них нема чого сказати. Це якості, які потребують особливої уваги. Це - зона найближчого розвитку. При вашій підтримці ці якості теж можуть розвинути. Навряд чи їх можна розвинути до рівня геніальності. Тому дуже важливо не перестаратися. Але ці розвинені особливості вашої дитини можуть стати її помічниками.

В кожній людині є якості, котрі не розвинуті чи яких практично немає. Так буває. Такі особливості є у вас самих. Такі особливості є у вашої дитини. Є таке іспанське прислів'я: *"Не проси груш у тополі."*

Ви мріяли, що ваша дитина буде математиком. Тому, що і ваш батько, і ви самі дуже любили математику. І професія у вас програміст, яка базується на математичних здібностях. Коли народився син, ви вже точно знали, ким він буде. Прошов час, і ви помічаєте, що математика йому дається найгірше. Замість цього, він багато читає. Захоплюється історією. Багато знає. Але ви не помічаєте його інтересів і досягнень. Вам соромно, що ваша дитина не здібна до математики. Ви критикуєте її за це. Іноді, навіть, називаєте "тупим". Ви не можете зрозуміти, як в такій сім'ї, як ваша, могла народитися така нездібна дитина.

Ви не бачите явного! **Ваша дитина має здібності!** Але вони відрізняються від тих, які ви запланували. Скажіть будь ласка, чи легко вам працювати по плану, який склав хтось інший?

Ваша дитина - це особлива людина, якої ще не було на світі і ніколи більше не буде. Ваша ціль - познайомитися з нею.

Коли ви зустрічаєтеся з новою людиною, ви починаєте поступово

Дайте собі час пізнати свою дитину. Ви знайдете багато цікавого, особливого і привабливого.

Мама дванадцятирічного хлопця звернулася до психолога з проханням допомогти знайти здібності у її дитини. Вона казала, що його нічого не цікавить. Коли психолог почала працювати з хлопцем, виявилось, що він вже два роки мріє бути конструктором. Читає спеціальні журнали. Конструює особливий автомобіль'. Психолог сказала про це мамі. У відповідь вона почула: "Так я про це знаю".

Тільки додаткова робота з мамою допомогла їй побачити здібності свого сина і підтримати їх.

Інша мама розповідає психологу про те, як вона критикує сина:
“Чому ти не лідер?!” – каже вона йому.

Давайте поміркуємо, чому хлопчик - не лідер. Чому, між іншим, він повинен бути лідером? Якщо у нього зовсім немає лідерських здібностей, і він - сором'язлива людина. Бути в центрі уваги для нього, взагалі, мука. З іншого боку, задайте собі запитання: чи в вашій сім'ї заведено проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність і хто має право це робити? Ваш син має право бути лідером в сім'ї? Чи прислухаєтеся ви до його думки? Чи дозволяєте керувати? Тільки при цих умовах у дитини можуть розвинутися лідерські якості. Якщо при перших проявах ініціативності, вона придушується, якщо право на ініціативу мають тільки дорослі, дитина ніколи не буде лідером.

Тепер, давайте поговоримо про недоліки вашої дитини. Іноді буває так, що хлопчик недостатньо сміливий чи товариський, а дівчинка - недостатньо охайна чи уважна до близьких. Як бути?

Про неефективність критики ми вже казали. Дитина може насправді повірити, що вона така. І тоді вам буде дуже важко переконати її в іншому. Дитині, навіть, може сподобатися бути, наприклад, неохайною: не треба прибирати в кімнаті, мити посуд, робити зачіску, митися, прати і прасувати одяг. А, навіщо? І так гарно. Вам здається це дивним? Але це так. Особливо, коли дитина знаходиться в підлітковому віці, коли у неї одна з основних рис - дух протиріччя.

Постає запитання, а що ж тоді робити?

Одного разу я міркувала про те, чому красиві жінки – красиві. І зрозуміла, що їм всі кажуть, що вони красиві і вони самі хочуть це почути ще. Їм це дуже подобається, коли ними захоплюються.

Так і діти, їм дуже подобається, коли ми помічаємо те, що вони роблять. Спробуйте помітити, коли ваша неохайна дитина щось таки зробила по дому, прибрала ліжко чи вимила посуд. Скажіть їй про це. Замість традиційного: *"Яка ти неохайна! У тебе завжди неприбрано!"*, скажіть: *"Як гарно ти сьогодні прибрала постіль! Як вона охайно виглядає. В хаті одразу стало дуже затишно. Я так люблю, коли ти прибираєш постіль."* Буде ще гарніше, якщо ви розкажете про це комусь із домашніх, щоб чула ваша дитина. Я запевняю вас, наступного дня вона буде прибирати з більшим задоволенням.

Увага! Не треба акцентувати увагу на те, коли дитина одного разу не прибере в кімнаті. Це дуже важливо. Дитина, можливо, перевіряє вас. Чи важлива вам вона сама, чи вам важливіша прибрана кімната. Не нагадуйте їй про те, що вона повинна зробити. Вона сама про все пам'ятає. Нехай відповідальність за прибирання буде на ній. І ви побачите, що поступово дитина почне це робити регулярно. Але не забувайте час від часу похвалити дитину, щоб вона знала, що її поведінку помічають та схвалюють.

У всі часи (і в наш також) вихователів можна було умовно поділити на дві великі групи. Одні вважають, що успіх у вихованні залежить від керівництва дитиною, її підкорення волі дорослого. Інші вбачають основу виховання у доброму ставленні до дітей. І першим, і другим вдалося успішно впоратися із деякими труднощами виховання, але тільки жорстокість або тільки доброта не змогли допомогти в усіх випадках.

Правило перше. Ніколи не беріться за виховання у поганому настрої.

Виховання дітей — це одне з найпрекрасніших занять людини і його, безперечно, повинні супроводжувати хороший настрій, спокій, схильність до спілкування.

Щоб переконатися у цьому, ви самі повинні дати відповідь на ряд запитань: де вам краще — в компанії друзів, прихильних до вас, чи в компанії певних суб'єктів, де кожен займається своєю справою? Чи подобається вам, коли на вас кричать, чи ви надаєте перевагу нормальному тону розмови? Звичайно, будь-яка людина на ці питання дасть однозначну відповідь. Але, на жаль, чомусь не всі батьки пам'ятають ці прості істини в щоденному спілкуванні з дітьми.

Правило друге. Ясно визначте, чого ви хочете від дитини (і поясніть їй це), а також дізнайтеся, що вона сама думає з цього приводу.

Діти не народжуються «готовими людьми». І якщо ви хочете, щоб ваші діти були розумними, сміливими, веселими, сильними, мужніми і т.д. — виховайте їх такими. При цьому деякі батьки чітко не уявляють собі, чого вони хочуть від дітей; вони лише знають, що в дітях їх дещо «не влаштовує». Головне — переконати дитину в тому, що ваша виховна мета — це її мета. Але мета може бути досягнута й іншим шляхом, не так, як ви пропонуєте. Діти живуть своїм життям, а не просто життям батьків.

Правило третє. Надавайте дитині самостійність.

Виховуйте, але не контролюйте кожен крок. Люди не люблять, коли хтось нав'язує готові рішення, контролює вчинки. Діти — це ті ж люди, і ніщо людське їм не чуже. Але діти — люди недосвідчені. І хоча вони хочуть, як правило, до всього дійти самі, зробити це вони зможуть лише з допомогою дорослого, але з допомогою тактовною. І це повинна бути лише допомога, а не підміна дій дитини діями дорослого.

Правило четверте. Не підказуйте готового рішення, а покажіть можливі шляхи до нього і час від часу розбирайте з дитиною його правильні й хибні кроки на шляху до мети.

При цьому важливе емоційне стимулювання: не тільки позитивний фон, але і негайне реагування на кожне досягнення дитини. Правило п'яте. Не пропустіть того часу, коли досягнуто першого успіху. Ніколи не чекайте особливого випадку хвалити дитину за кожен вдалий крок. Дуже важливо хвалити не взагалі, а конкретно. Не «ти у мене молодець», а

обов'язково «ти вчинив добре, тому що...», і ще дайте відчуті свій настрій — у даному випадку це радість успіху дитини.

Якщо ж дитина робить певний неправильний крок, здійснює помилку, то необхідно...

Правило шосте. Зробити своєчасно їй зауваження.

Відразу дати оцінку вчинку і зробити паузу — дати усвідомити почуте. Будь-яке зауваження потрібно робити відразу після помилки.

Правило сьоме. Оцінювати вчинок, а не особистість!

На жаль, якраз в цьому пункті закладена найпоширеніша і груба батьківська помилка. «Ти — поганий» (оцінка особистості) звучить замість більш вдалого у цій ситуації «ти вчинив погано» (оцінка вчинку). І необхідно конкретно пояснити, в чому, власне, помилка, чому в даному випадку дитина вчинила неправильно. Оскільки критикується конкретна помилка, а не особистість, то у дитини нема потреби захищатися, не виникає страху, побоювання бути покараним.

Правило восьме. Після зауваження обов'язково доторкніться до дитини і тим самим дайте відчуті, що співчуваєте її помилці, вірите в неї, що ви хорошої думки про неї, не дивлячись на помилки.

Сутність людини і її вчинки — не одне і те ж. І потрібно вести себе відповідно: нема нічого гіршого, коли батько або мати ображаються на своїх дітей. Не піддавайтеся хибній думці, згідно з якою діти поділяються на талановитих і не талановитих, хороших і поганих. Кожна дитина може досягнути достатньо багато. Але для цього вона повинна бачити кінцеву мету.

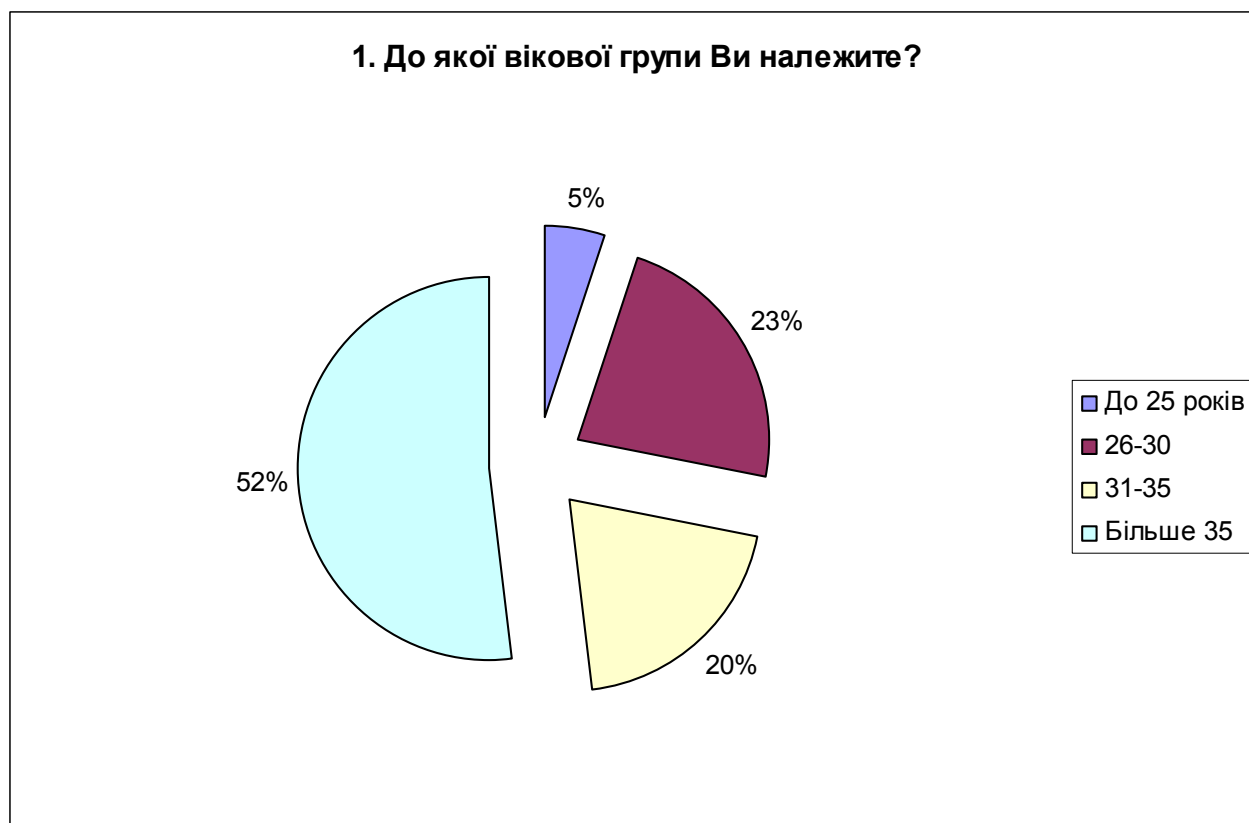
Правило дев'яте. Виховання повинно бути поетапним.

Якщо ви приведете високу, молоду людину в сектор для стрибків у висоту, вкажете їй на планку з відміткою світового рекорду і скажете — стрибай! — то нічого з цього не вийде. Планку потрібно піднімати поступово. Так само поступово, рухаючись від першої висоти - до наступної, штурмує свої планки людського росту дитина. Завдання вихователя — своєчасно і точно піднімати планку, керуючись системою перспективної мети дитини.

Правило десяте. Виховання повинно бути жорстким, але добрим.

У цьому і полягає суть своєчасності вихователя. Не потрібно мучитися хибним вибором — який спосіб виховання кращий: жорстокість або доброта, авторитарність або лібералізм — і те, й інше рівно віддалене від суті ефективного сучасного виховання дітей у сім'ї. Все добре у свій час, і потрібно вміти застосувати різні методи у відповідності з конкретною ситуацією. Тоді й виховання буде своєчасним.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ЖІНОК, ЯКІ САМІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ

За статистичними даними на 1 січня 2010 року в Чернігівській області проживало 1109,7 тис. осіб, з яких жінки становлять понад 55%.

За основними віковими групами розподіл жіночого населення області такий: 50% - працездатного віку, 38% - старше працездатного віку, 12% - молодше працездатного віку. Середній вік жінок, які проживають у містах – 42 роки, у селах – 51 рік.

Всього участь у дослідженні в рамках реалізації проекту “Підтримка матерів, які самі виховують дітей” взяли 100 жінок – одиноких матерів з дітьми віком до 18 років.

Респондентки були відібрані шляхом випадкової вибірки з генеральної сукупності за списками жінок з м.Чернігова та Чернігівського району, наданими місцевими органами, які працюють у сфері соціального захисту населення.

З огляду на застосований метод, отримана вибірка не відображає вікову структуру жіночого населення, що є цілком прийнятним для експертно-аналітичного дослідження.

Найбільше опитаних жінок (52%) відносяться до вікової групи старше 35 років. 23% є віком від 26 до 30 років, 20% - від 31 до 35 років, ще 5% - молодші 25 років.

Отже, більшість опитаних є достатньо зрілого віку, з певним цікавим соціальним досвідом, який і було відображено у відповідях на питання анкети.

2. Скількох дітей віком до 18 років Ви маєте?

Зниження народжуваності в Україні обумовлене як загальноєвропейською тенденцією останніх десятиліть так і погіршенням соціально-економічних передумов для народження та виховання дитини.

В Чернігівській області демографічна ситуація є однією з найгірших в Україні. За січень 2010 року на 1000 населення області кількість народжених складала 8,4, а кількість померлих - 21,1, у тому числі в м.Чернігові - відповідно 9.3 та 12.2. в Чернігівському районі – відповідно 9.6 та 23.8. Розрахована середня очікувана тривалість життя мешканців області при народженні становить: обидві статі - 66,8 років, окремо чоловіки - 59,9 років, окремо жінки - 74,7 років.

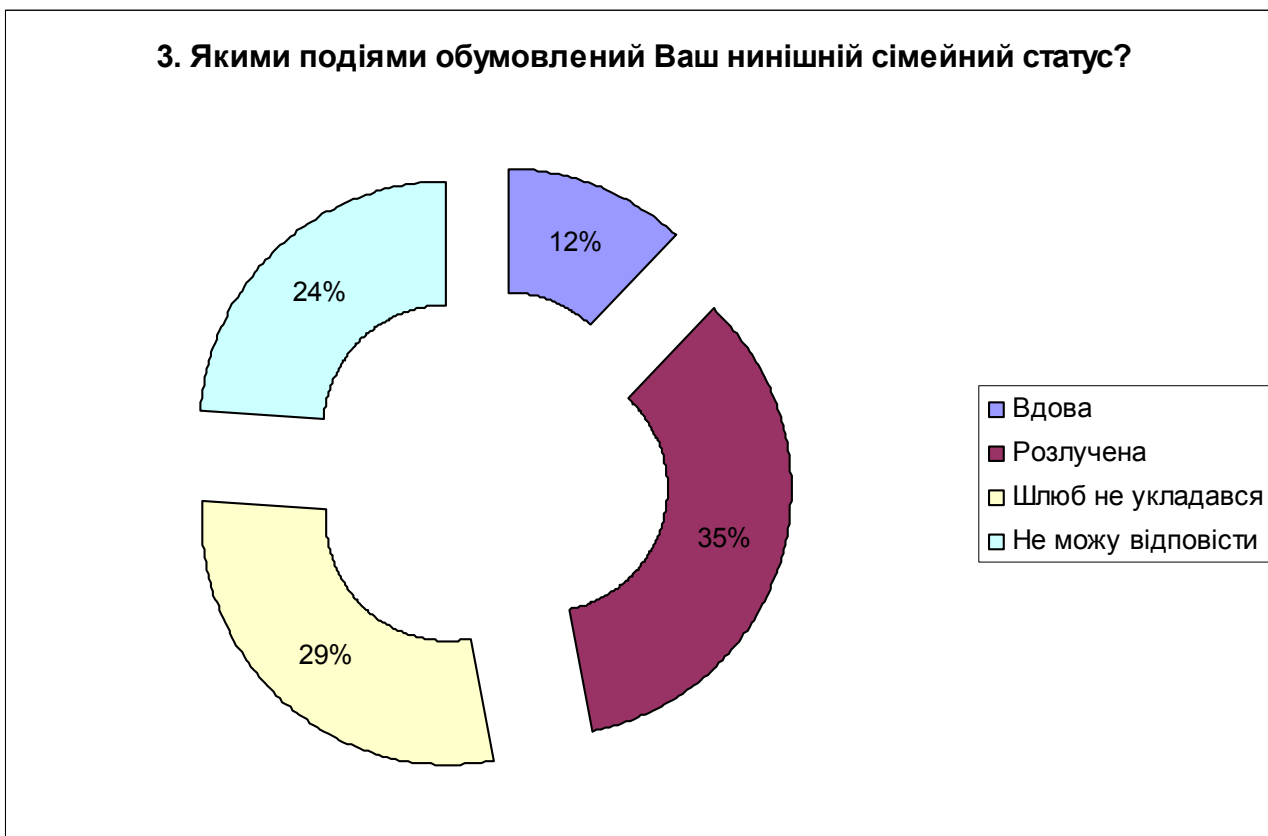
Сумарний коефіцієнт народжуваності в області (середня кількість народжених дітей на 1 жінку) становить 1,3.

При цьому в області постійно зростає частка дітей народжених жінками, які не перебували у зареєстрованому шлюбі: 10,9% у 1995 році, 15,6% у 2000 році, 22,3% у 2008 році.

За даними проведеного дослідження, більшість з опитаних жінок (74%) самі виховують одну дитину, ще 24% - дві і тільки 2% мають 3-х дітей.

Експерти констатують, що скорочення кількості дітей у сім'ї зумовлено не стільки матеріальними труднощами, як конфліктом цінностей у суспільстві, конкуренцією пріоритетів, де цінність сім'ї та дітей девальвується, а перевагу отримують цілком інші інтереси, що роз'єднують сім'ю, руйнують сімейне «Ми» і збільшують «вартість» позасімейного «Я».

3. Якими подіями обумовлений Ваш нинішній сімейний статус?

Виховання дитини - це, безумовно, велика відповідальність, і тому громада не може обходити увагою жінок, які наважилися народити дитину, покладаючись лише на себе, або обставини склалися так, що чоловік пішов з сім'ї або батько помер.

Найбільша частка опитаних жінок (35%) залишились самі з дітьми в неповній сім'ї внаслідок розлучення. Майже третина (29%) повідомили, що шлюб не укладався, 12% стали вдовами, а 24 % опитаних не захотіли повідомити про причини їх нинішнього сімейного статусу (одинокі матері з дітьми).

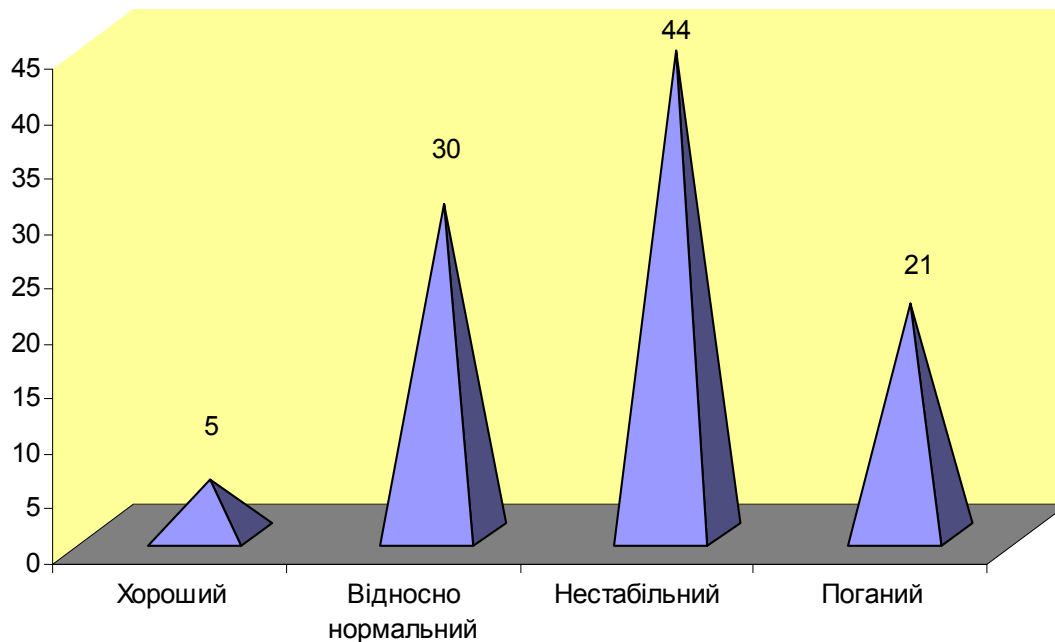
Сьогодні розпадається кожен другий шлюб, усе більше жінок народжують дитину без чоловіка. За деякими даними в Чернігівській області проживають більше 100 тис. жінок – одиноких матерів, вдів та розлучених.

Тільки за 2009 рік в області зареєстровано більше 3300 розлучень внаслідок чого більше 2000 дітей залишились у неповних сім'ях. В окремих школах м.Чернігова кожен п'ятий учень виховується в неповній сім'ї.

В Чернігівській області спостерігається один з найвищих показників смертності чоловіків працездатного віку – як наслідок залишаються вдови з дітьми.

Крім того, на думку експертів, однією з основних причин внутрішньосімейних конфліктів і дестабілізації сім'ї є відсутність з боку держави ефективної допомоги населенню в плануванні сім'ї.

4. Як би Ви оцінили стан Вашого економічного сімейного благополуччя?

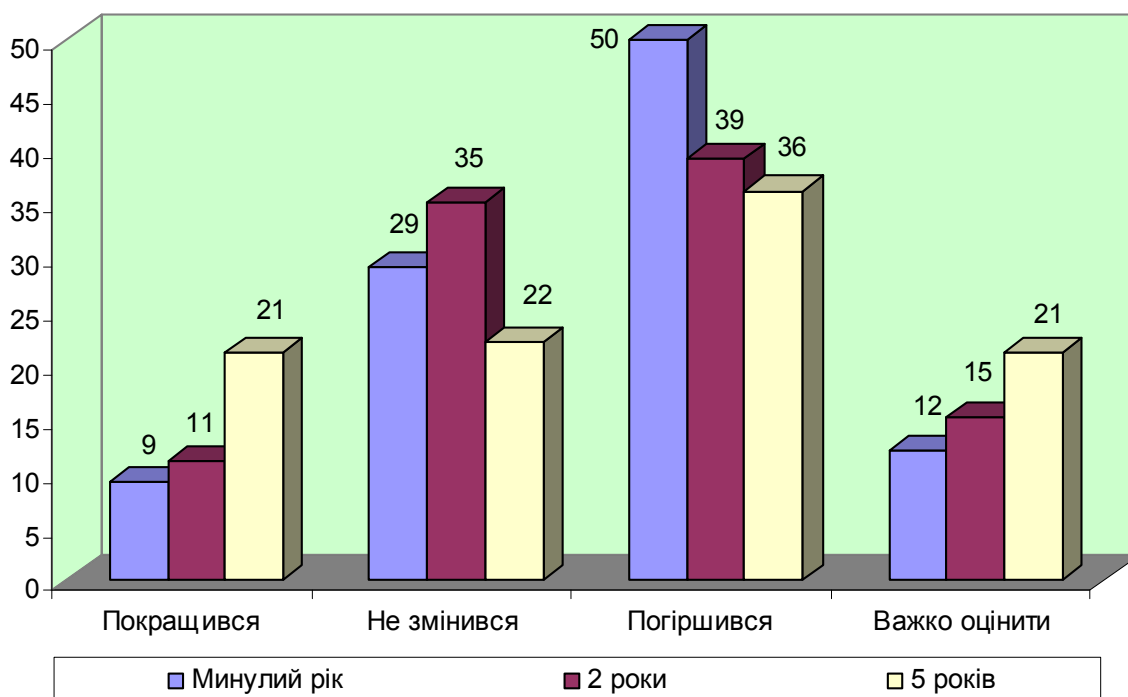
Внаслідок переходу до ринкової економіки останніми роками спостерігається нестабільність рівня життя більшості сімей. Нині стан утримання і виховання дітей більшою мірою залежить від батьків, ніж від держави. Зростає роль сім'ї у життєзабезпеченні та вихованні дітей. Така переорієнтація позначається на функціонуванні сім'ї, впливає на демографічну ситуацію в області.

Сумарно тільки 35% опитаних жінок оцінили стан свого сімейного економічного благополуччя як хороший (5%), або відносно нормальний (30%). Більшість охарактеризували його як нестабільний (42%), або поганий (21%).

Слід зазначити, що Чернігівська область займає одне з останніх місць в Україні за рівнем заробітної плати працюючих. За 2009 рік цей рівень становив в середньому 1465 грн. за місяць. Реальна заробітна плата, визначена з урахуванням цінового фактора, у 2009 році зменшилася на 9,6%.

Економічне становище сім'ї залежить не лише від розміру доходів, а й від її соціально-демографічного складу - кількості дітей, працюючих та утриманців, віку членів сім'ї, їх освітнього та професійного рівня тощо. Найбільш уразливими економічно серед всіх сімей є багатодітні сім'ї.

5. Як змінився цей стан відносно:

Найбільша частка опитаних жінок, які самі виховують дітей зазначили, що стан їх сімейного економічного благополуччя погіршився, як відносно періоду минулого року (50% опитаних), так і відносно періоду 2-річної давнини (39% опитаних) та періоду 5-річної давнини (36% опитаних).

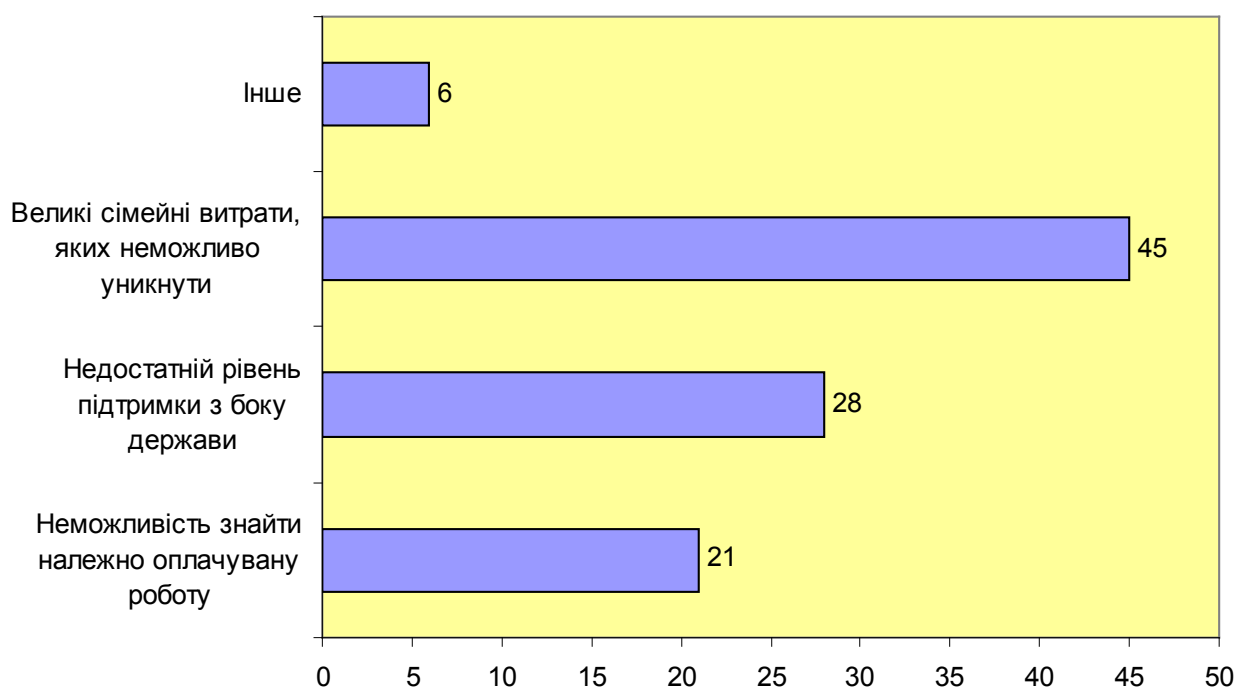
Про те, що цей стан покращився відносно минулого року заявили лише 9% жінок, покращився відносно періоду 2-річної давнини – 11%, покращився відносно періоду 5-річної давнини – 21%.

Отже, незважаючи на безумовне зростання за останні роки рівня державних виплат на підтримку сімей та одиноких матерів, наслідки фінансово-економічної кризи мали більш відчутний вплив на стан економічного благополуччя сімей, особливо – неповних сімей з дітьми.

Чернігівщина має регресивну вікову структуру населення (28,8% населення перебуває у віці, старшому за працездатний, а на селі частка таких мешканців сягає 39,4%), а відтак – найвищий в Україні рівень демографічної старості та демографічного навантаження на працездатне населення.

Темпи зменшення чисельності населення у працездатному віці до останніх років стримували так звані „вікові ножиці” - на пенсію виходили „діти війни”, яких порівняно небагато, а на ринок праці – народжені у період відносного благополуччя кінця 70-х – початку 80-х, але цей період закінчився у 2005-2007 роках. Навіть при цьому чисельність працездатного населення зменшилася за 10 років на 28,6 тис. осіб або 4,2%.

6. Що найбільше заважає Вам покращити стан економічного сімейного благополуччя?

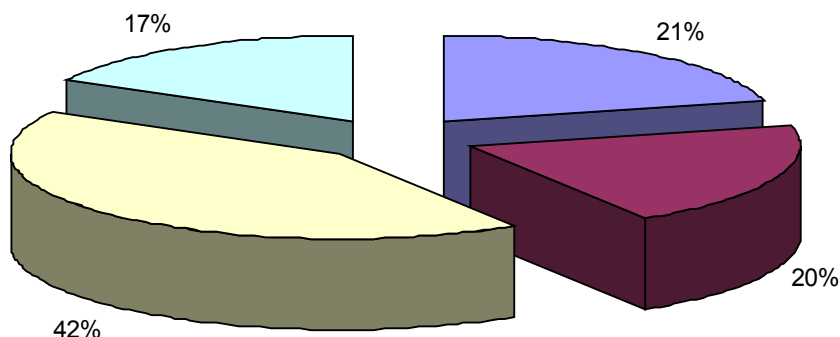
Найбільше опитаних (45%) впевнені, що визначальним фактором, який заважає покращити стан економічного сімейного благополуччя є великі сімейні витрати, яких неможливо уникнути. Ще 28% нарікають на недостатній рівень підтримки з боку держави, а 21% - на неможливість знайти належно оплачувану роботу.

Проблема втрати одного з батьків та наявності неповнолітніх дітей суттєво впливає на рівень економічних можливостей сімейного бюджету неповних сімей. Державні виплати на дитину не можуть компенсувати видатки на сімейні витрати, які неможливо уникнути.

За офіційною статистикою українська родина з середніми доходами, яка мешкає в місті, тратить тільки на харчування 55% свого бюджету, що є значно більшим ніж у країнах Європи та США.

Середні витрати домогосподарств, у % до загальних витрат			
Видатки	Європа	США	Україна
Житлово-комунальні послуги	28	33	11
Транспорт	-	19	3,8
Зв'язок	-	-	2,4
Продукти харчування	13	13,5	55
Одяг і взуття	6	5	5,7
Культура та розваги	-	5	2,3
Медицина	-	5,5	3,1

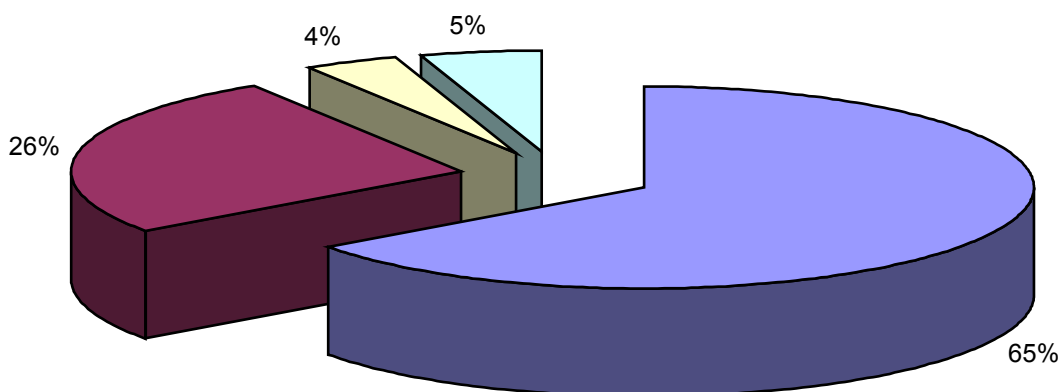
7. Яку проблему, що заважає Вашому сімейному розвитку, Ви вважаєте найбільш значущою?

■ Позиція влади ■ Нерозвиненість відповідної інфраструктури □ Стан економіки регіону □ Інше

Серед найбільш значущих проблем, що заважають власному сімейному розвитку респондентки відзначили стан економіки регіону (42% опитаних), позицію влади (21% опитаних), нерозвиненість відповідної інфраструктури підтримки неповних сімей (20% опитаних).

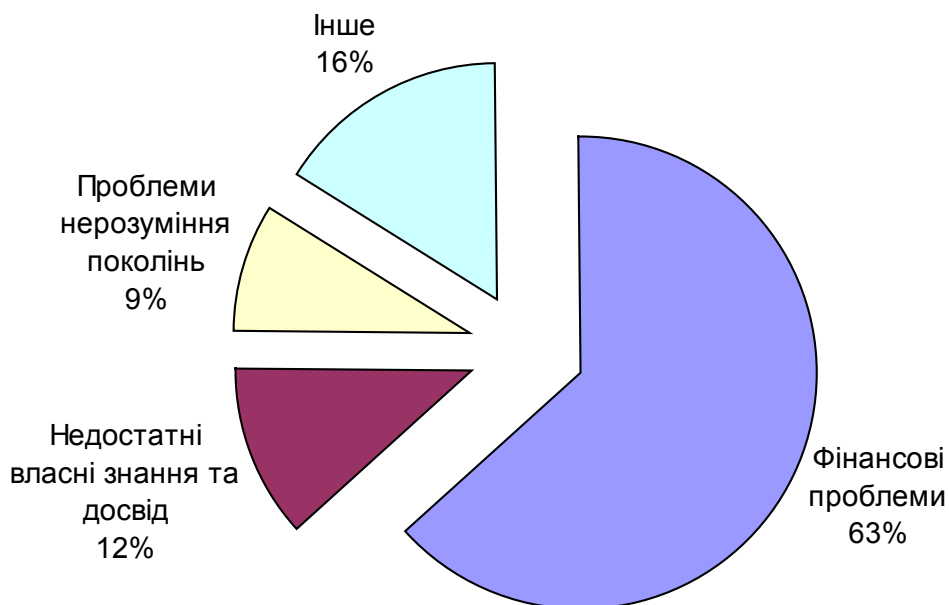
8. Як Ви вважаєте, що найбільше сприяло б покращенню стану Вашого сімейного благополуччя?

■ Фінансова підтримка держави ■ Особистісний розвиток
 ■ Взаємо-допомога різних сімей ■ Інше

Найбільше жінки, які самі виховують дітей сподіваються на фінансову підтримку з боку держави (65% опитаних), особистісний розвиток (26% опитаних), взаємодопомогу з боку інших сімей (4%).

9. Які проблеми найбільше заважають Вам у вихованні дітей?

Багато вчених, які займаються соціальними проблемами, стверджують, що діти, які виховуються у неповній сім'ї, більш схильні до проблем різного характеру, ніж діти, які виховуються у повній сім'ї

В США було проведено велику кількість соціологічних досліджень, які говорять про те, що діти із неповних сімей мають більше проблем різного характеру, ніж діти, які живуть з обома батьками.

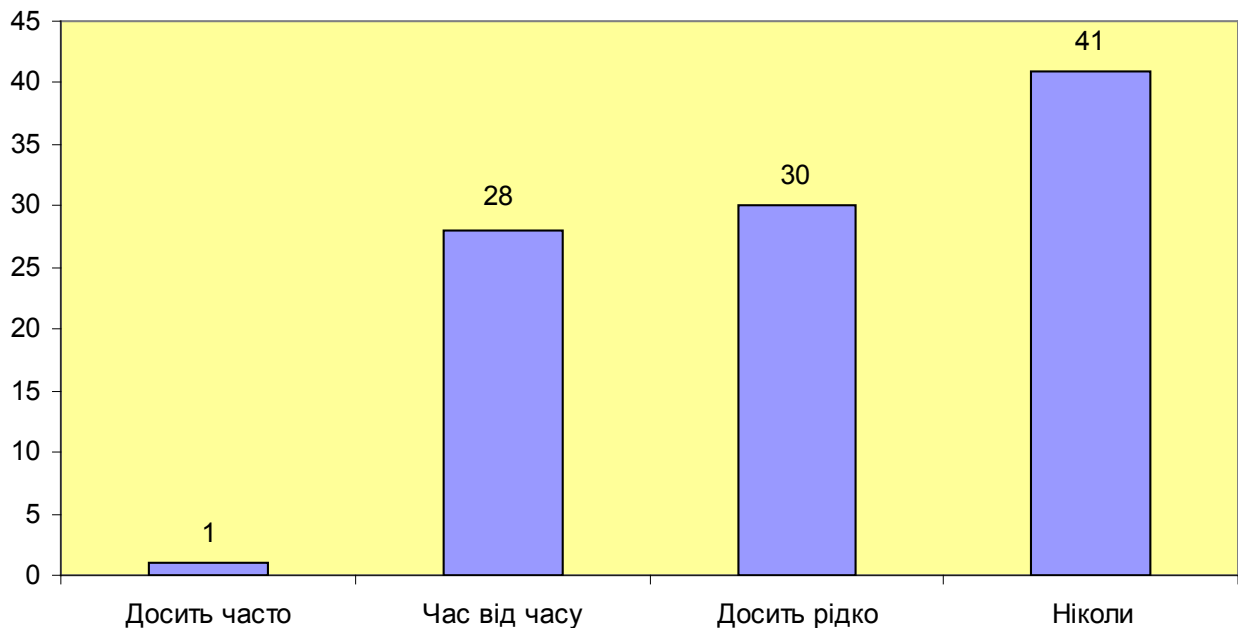
З раннього віку дитина, що виховується в повній сім'ї, знайомиться з роллю матері й батька, учиться спілкуватися і з чоловіками, і з жінками. Дитина самотньої матері опиниться тут в явно невідповідному положенні, особливо якщо роль батька, якого дитина, можливо, і не знає, не виконувалась ніяким іншим членом сім'ї (наприклад, дідусем — батьком матері).

Однак те, що дитину виховує одна тільки мати, ще не означає, що виховання її приречене на провал або що розвиток дитини обов'язково піде по невірному шляху.

Трудність полягає в тому, що самотня мати може бути більше зайнята роботою, ніж мати з повної сім'ї, і тому її дитині дістанеться менше турботи й уваги.

Більшість опитаних жінок (63%) відзначили, що найбільше у вихованні дітей їм заважають фінансові труднощі. Крім того існують проблеми недостатності власних знань та досвіду (12%), проблеми нерозуміння поколінь (9%) та інші проблеми (16%).

10. Чи відчуваєте Ви які-небудь форми дискримінації по відношенню до Вас. як жінки, яка самостійно виховує дітей?

Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р. (ст.1) дає таке визначення:

“Дискримінація щодо жінок означає будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямовані на зневаження чи заперечення визнання, користування або реалізацію жінками незалежно від їх сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі.”

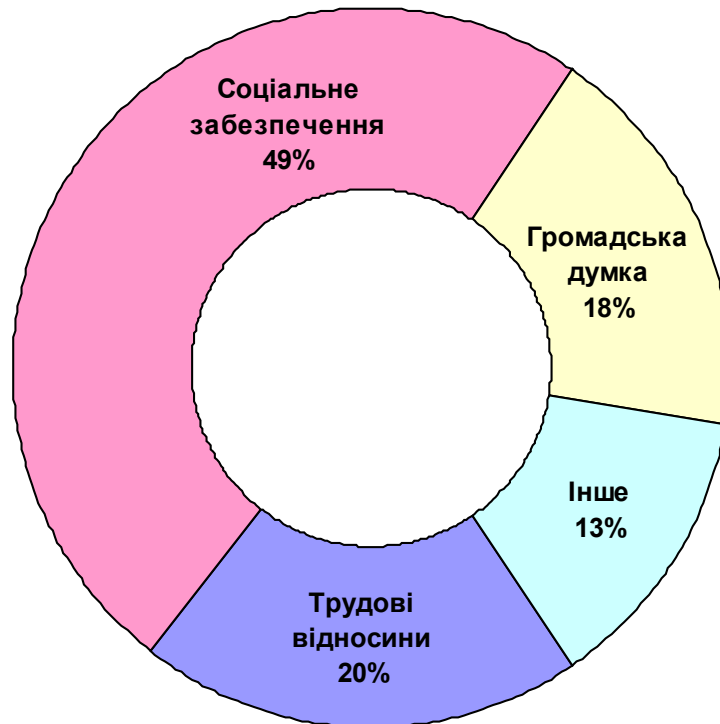
В рамках даного опитування респондентки відзначили, що відчувають дискримінацію до себе, як до жінки, яка сама виховує дітей:

- час від часу (28%);
- досить рідко (30%);
- ніколи (41%).

Загальновизнаним є те, що сучасне становище жінок в українському суспільстві також характеризується нерівністю. Ця нерівність існує в усіх сферах життя. Насамперед це стосується сфери професійної зайнятості, можливостей просування сходами професійного чи фінансового успіху.

Проте чимало жінок просто не усвідомлюють своїх прав, не знають про рух на їх захист і розглядають систему прав людини, як щось абстрактне, що їх не стосується. Хоча активна діяльність, у першу чергу, таких міжнародних організацій як ООН, МОП, ОБСЄ та інш. упродовж останніх десятиліть зробила права жінок більш окресленими, зараз нагальне завдання полягає у тому, аби зробити їх досяжними.

11. Як Ви вважаєте, в яких сферах найбільше проявів дискримінації жінок, які самостійно виховують дітей?

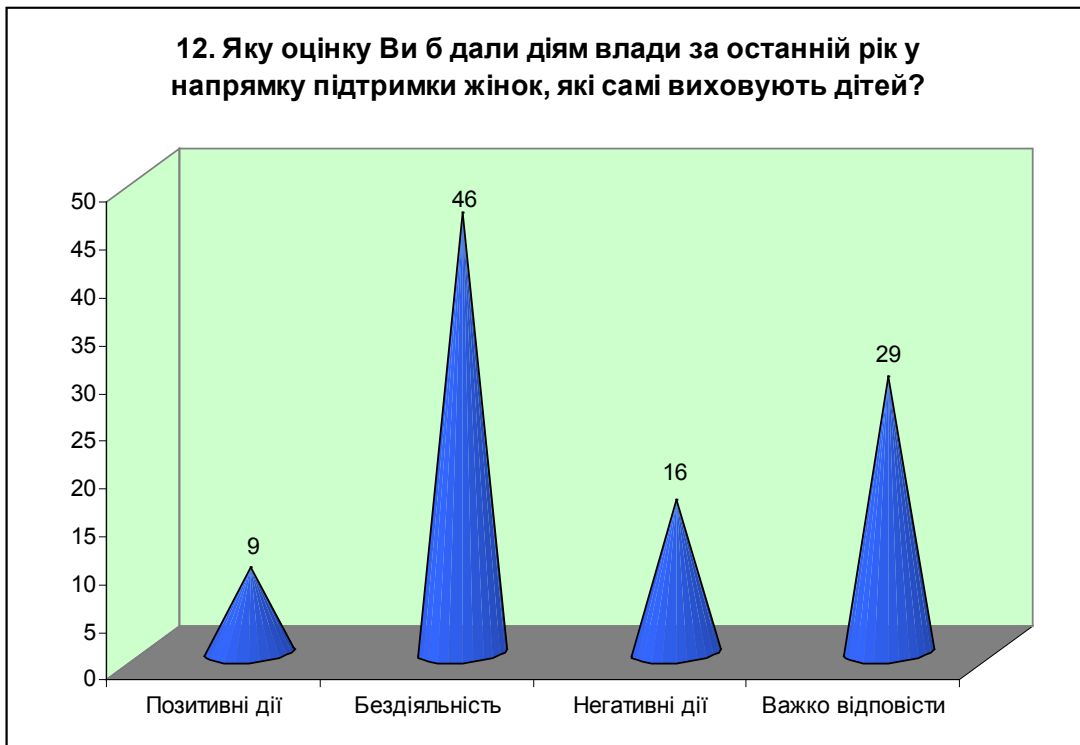
Експерти відзначають, що хоча наше законодавство і створює правове середовище, тобто передумови для рівноправності, але не забезпечує практичної реалізації цієї рівноправності, не протидіє належним чином всім формам дискримінації жінок.

Щороку спостерігається тенденція збільшення кількості неповних сімей, а фактор фемінізації бідності набуває дедалі більшого значення. Наявність дітей суттєво підвищує ризик бідності, а материнство сьогодні стає економічно небезпечним.

Вибудовується цікавий ланцюжок соціальних ролей і прав жінок в українському суспільстві. Так, для соціальної самореалізації жінка повинна мати дітей, а також паралельно робити внесок до сімейного доходу, тобто працювати поза домом, та ще й виконувати майже всю домашню роботу. При цьому більшість членів суспільства вважає, що робота жінки не повинна перетворитися на кар'єру.

Все це є проявами ґендерної дискримінації у відкритій та прихованій формах та наслідком неподоланих ґендерних стереотипів у сферах політичного представництва, прийняття рішень та економічної діяльності і така ситуація характерна для всієї України.

Більшість опитаних жінок вважають, що найчастіше дискримінація жінок проявляється у сфері соціального забезпечення (49% опитаних), крім того – у трудових відносинах (20% опитаних), в громадській думці (18% опитаних) та в інших сферах (13% опитаних).

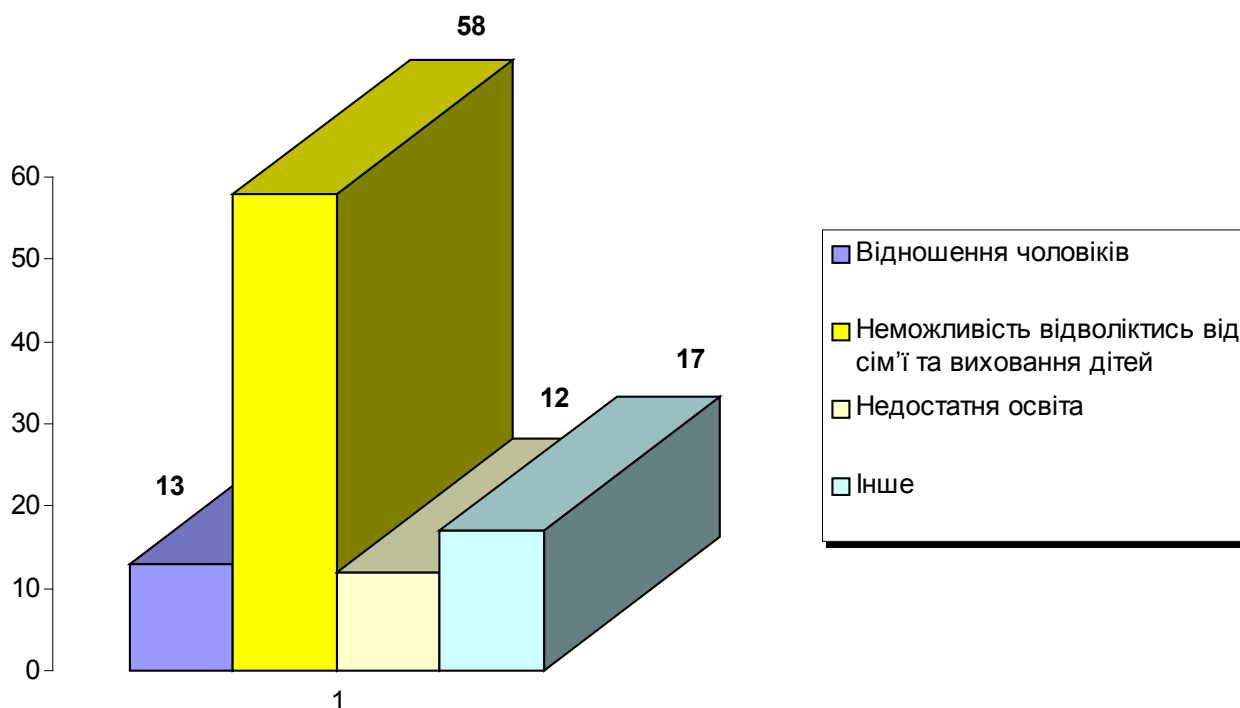

Багато з опитаних дали негативну оцінку діям влади за останній рік у напрямку підтримки жінок, які самі виховують дітей. На бездіяльність вказали 46% респонденток, на негативні дії – 16%. Позитивні дії влади відмітили лише 9% опитаних.

Опитані вважають, що найперше для покращення стану сімей, у яких жінки самостійно виховують дітей треба: фінансово підтримувати за рахунок держави (68%), впроваджувати місцеві програми підтримки (35%), надавати податкові та інші пільги (35%), організувати навчально-просвітницькі курси, семінари, тренінги (24%).

14. Які соціальні чинники, на Вашу думку, перешкоджають жінкам, які самі виховують дітей, реалізувати себе?

Основними сферами самореалізації особистості є приватне життя та професійна діяльність. Способами самореалізації особистості жінки у цих сферах виступають цілеспрямована діяльність, творчість, активність, самовираження, прояв власного "Я", продуктивна праця, будь-яка соціальна діяльність, соціальна активність, життєтворчість.

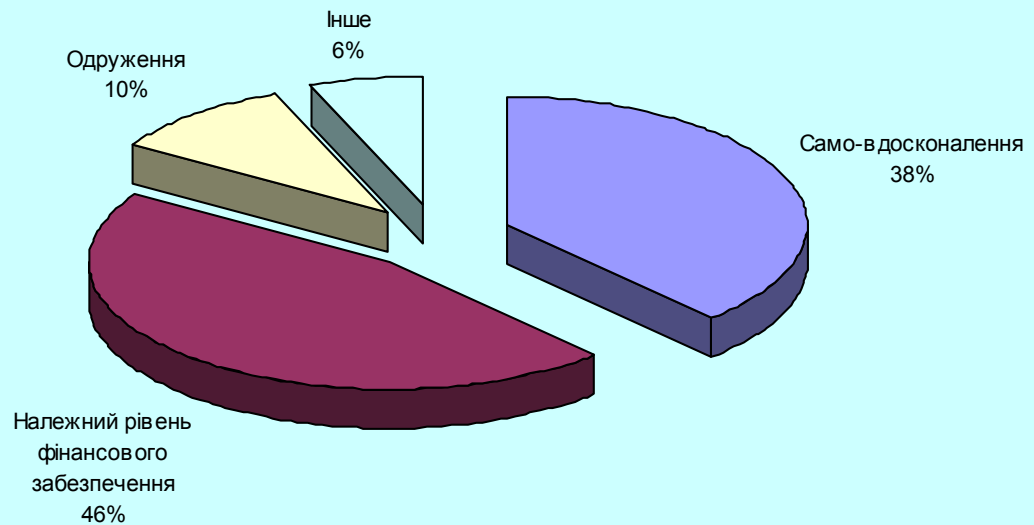
Для хорошого самопочуття жінки у світі мають велике значення ті процеси, які відбуваються у її суб'єктивному просторі. Уявлення жінок про особистісну самореалізацію найбільшою мірою пов'язані із реалізацією професійних і соціальних цінностей, емоційним комфортом.

Найбільш зловбоденною проблемою одиноких матерів, вдів та розлучених жінок є не тільки матеріальні нестатки а й психологічна невпевненість і глибинний страх перед завтрашнім днем особливо на першому етапі життєвого періоду, коли жінка залишається сама з дітьми.

Велике напруження, побоювання, переживання, низька самооцінка, невпевненість у собі, почуття самотності, "покинутої" або "я ні кому не потрібна" – всі ці почуття присутні у жінок в кризових ситуаціях. Таким жінкам необхідна своєчасна та професійна правова, психологічна, освітня, консультаційна допомога з боку органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій.

58% з опитаних жінок вважають, що найвагомим соціальним чинником, який перешкоджає самореалізації жінок, які самі виховують дітей є неможливість відволіктись від сім'ї та виховання дітей. Крім того, серед таких чинників названі: відношення чоловіків (13%), недостатня освіта (12%) та інші.

15. Як Ви вважаєте, що допомогло б Вам бути успішною та впевненою в собі жінкою?

Більшість опитаних жінок (46%) впевнені, що саме належний рівень фінансового забезпечення допоміг би їм бути успішними та впевненими в собі. 38 % опитаних вважають, що цьому сприятиме особисте самовдосконалення, ще 10% покладають надії на вдале одруження.

Склалася думка, що головними характеристиками, які дозволяють оцінити соціальний статус жінки з точки зору гендерного аналізу є проблема зайнятості жінок у суспільному виробництві та реальні можливості кар'єрного росту

Згідно з опитуваннями Державного інституту сім'ї та молоді, лише 49% дівчат 16 — 17 років вважають дуже важливою життєвою метою створення сім'ї. Зате робота за фахом дуже важлива для 68% дівчат. Для більшості опитаних дитина — найвіддаленіша й неясна мета, про яку слід думати вже після того як кар'єра й життєвий успіх стануть реальністю. У той же час, у нашому суспільстві поняття жіночого успіху та жіночого щастя все ще частенько пов'язується саме із сім'єю.

В останні роки посилюється орієнтованість індивідуальних систем цінностей на позасімейні сфери діяльності, а сім'я все частіше асоціюється з перешкодою до особистого успіху. Проте посилення кризових явищ в сім'ях все ж не означає підтвердження прогнозів про зникнення сім'ї як соціального інституту. Вона існує і буде існувати, бо альтернативи їй як універсальній формі задоволення особистих потреб і вирішення різних соціальних проблем людством не знайдено. Тому суспільство повинно турбуватися про захист і розвиток сім'ї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань соціального захисту багатодітних сімей” від 19 травня 2009 року N 1343-VI.
2. Закон України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" від 21 листопада 1992 року N 2811-XII.
3. Закон України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям” від 1 червня 2000 року N 1768-III
4. Закон України “Про відпустки” від 15 листопада 1996 року N 504/96-ВР.
5. Кодекс Законів про працю України.
6. Авторський колектив: Г. Федькович, М. Чумало, Л. Максимович, Н. Карбовська, Л. Безсонова, Т. Литвинова. “Я – успішна жінка”. К. 2004 р.
7. Міжнародний гуманітарний центр “Розрада”. “Виховуємо дитину разом”.
8. Лисенко В.В. Ключи к себе. Сборник дневников самоанализа. В 2-х томах – Киев: “Колесо жизни”, 2009.- 256с.
9. Журнал “Вісник податкової служби України”, грудень 2009 р., № 47.